

ABONAMENTUL
 Anual . . . 12.— Cor.
 Trimestru . . . 7.— „
 Către România și strălămate:
 Anual . . . 40.— franci
 Telefon
 Către oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Expunite publice și Lez
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se in-
 napolază.

Stați în pace acasă.

Arad, 1 Octombrie.

vești din toate părțile, că Rușii nu se
 amesc cu înaintarea spre cetățile au-
 Przemysl și Cracovia, dar o parte
 încearcă să pătrundă și în țeara no-
 priu trei intrări dela graniță. Intrați o-
 încotro vor căuta să apuce Rușii? Spre
 acesta, adecă spre inima țării, sau în jos
 Sârbi, cărora le-au făgăduit să le vină
 ajutor? E greu de găcit, și nici că vrem
 doza pe noi capul lor. Nădăjduim că
 noștri le vor aținea calea, și Rușii nu
 potca nici spre apus nici spre miazăzi, ci
 întoarce frumușel peste graniță.

, vorba marelui ziar „Neue Freie Pres-
 se” prevăzător trebuie să se gândească
 rău, nu numai la bine. Și cum Rușii au
 hotarele țării și pe linia către Sighetul-
 țării, adecă ei vor cutriera și ținutul ro-
 al Maramurășului — ne simțim da-
 trimite o vorbă de îmbărbătare către
 și frații noștri de pe acolo, dornici fă-
 mială, de aceasta vorbă a noastră.

„Ester Lloyd”, „N. Fr. Presse” și cele-
 ziar ziare ovrești din monarhie au în-
 adune bani, pentru ajutorarea celor
 team cu ei, fugiți de bună voie sau is-
 din Galiția. Nouă nu ne dă mâna să fa-
 aceasta jertfă, ce desigur, o datorăm și
 să face însă ceia ce putem și cât putem,
 mai dragă inimă, pentru Românii no-
 ținuturile amenințate. Li vom ajuta
 cu sfatul și îi vom îndrepta către cei
 puterea de-a le sări în ajutor, lămurin-
 supra celor risipiți dela vetre. Să ne

scrie deci cu încredere oricine are vre-o do-
 rință de împlinit.

În acelaș timp însă dăm sfatul cel mai
 frățesc Românilor de prin acele ținuturi, să
 nu facă asemenea ovreilor din Galiția, și să
 nu-și părăsească moșioarele și casele, fără
 de nici o pricină. Să nu aibă nimenea teamă
 de Ruși, chiar „cozac” de-ar fi el. Ei se țin
 de regulile războiului, și nu jăfuiesc și nu
 ucid, pe cei ce nu le fac nimica.

Soartea războiului au să o hotărască os-
 tașii de sub steaguri, cu armele lor viteze. Ce-
 tățeanul care nu-i ostaș, să stea în pace acasă.
 Nici bucurie, dar nici dușmănie să nu arate
 față de oastea dușmană. Să nu facă, cum au
 făcut belgienii cu oastea germană, pușcând,
 sătenii, din ferestri și de după garduri, asupra
 ostașilor ce treceau nepăsători pe drumuri.
 Dușmanul nu așteaptă să fie primit cu brațe
 deschise — ferțiți-vă chiar și numai de făț-
 rirea bucuriei! — dar nu poate suferi nici ca
 să fie atacat din ascunziș, de către femei și
 moșnegi. Atacurile acestea nu folosesc nimă-
 nui. Însălbătăcesc numai lupta, care trebuie
 să fie întâi și întâi dreaptă, ca să fie încunu-
 nată de isbândă.

În Bucovina, Rușii s'au purtat cu cinste
 și cu omenie față de lumea pașnică. În cele
 mai multe locuri nici n'au intrat prin sate,
 noaptea, ci au durmit afară pe câmp. Spun
 bătrânii noștri, că în resmirița din 48, ei n'au
 vărsat sânge nevinovat, și n'au ars iac'ășa
 numai din poftă de prăpădire.

Așadar aveți încredere în vitejia ostașilor
 noștri neînfrânți, și stați liniștit pe la vetrele
 voastre, așteptând să se îplinească voia
 Domnului, care de bună seamă va fi cu noi.

De pe câmpul de război.

I.
 Toronya, 17 Sept.

Dragul meu, Eri adecă în 16 Sept. am pri-
 mit orăurile Tale, cari mi-au câștigat mare bu-
 curie. Eu de altcum alaltăeri m'am provăzut
 cu ciorapi groși, cari se trag până la genunchi
 și-s foarte calzi. I-am cumpărat umblând prin
 Ökörmező cu un ofițer. Noi de altcum până
 vom fi pe aici nu suntem espusi la așa mare
 primejdie, căci înaintea noastră, dincolo de
 graniță se află cetele noastre colosale. Dar
 pentru aceea se strecură și pe la graniță câte
 o ceată micuță de rusnieci, cari de altcum
 sunt numai rătăciți. Au prins ai noștri 6 cazaci
 și sunt aici la noi. Suntem așa împrăștiati pe
 cei munți, că e aproape imposibil să se stre-
 coare între noi cineva așa ca să nu-l observăm.
 Dintre borleșteni sunt la o companie cu mine
 8 inși. Eu mă află laolaltă numai cu doi dintre
 învățătorii, cu cari am fost împreună la Săt-
 mar. Dealcum suntem bine dispuși, ce ase-
 menea Vă doresc, îmbrățișându-Te al Tău:
 — C.

II.

Toronya, 18 Sept.

Dragul meu, Azi îți pot scrie o veste, care
 m'a întristat puțin. Anume dintre noi au fost
 trimiși vr'o 20 în săptămâna trecută în patrulă
 dincolo de graniță. De atunci nu am știut ni-
 mic despre ei până azi. Azi au sosit acasă toți
 zdrențoși și flămânzi, dar cu trei mai puțini.
 Anume în depărtare de 35 km. dela graniță
 au convenit cu o bandă de cozaci și aceștia
 au început a pușca. Rezultatul a fost, că ofi-
 țerul a fost lovit de 2 gloanțe în vintre. Un
 țigan a rămas mort și un românaș a fost ni-

Colonelul Boeriu.

„Ester Lloyd” din 29 Septembrie găsim

„Eroii noștri” următoarele:
 dela Polychna, care s'a început în
 st, datoria cea mai grea a avut'o re-
 de infanterie 76 din Sopron. Regimentul
 împlinit datoria cu succes și aceasta
 să se mulțumească în mare parte co-
 lonelului regimentului, colonelului Ioan Boe-
 riu v. Scharitzer din a cărui brigadă
 este regimentul din Sopron, a dat ordin
 regiment să acopere și să apere debu-
 lălate părți ale brigadei.

debușare se înțelege că o trupă, fiind
 că să se desvolte din cauza terenului,
 însă să înainteze în formațiuni cât se
 strânse laolaltă și lungi, adecă în co-
 loana de marș foarte natural nu e o
 de bătaie; ea se poate mișca în bă-
 dușman numai dacă înaintarea ei e
 de focul unei trupe tari.

mentul a dus la îndeplinire în chipul cel
 mic porunca ce i s'a dat. El a trecut
 în apărarea obligată la atac. Atacul a
 regimentul a plătit aceasta distin-
 ție mari: a pierdut între alții, trei ofi-
 . Unul dintre aceștia a murit, iar cei-
 a fost greu răniți.

August reg. 76 a fost trimes ca avant-
 zămatei care se găsea în marș la Paw-
 mentul mergea mai mulți kilometri

înaintea grosului armatei. Spre sară i-a atacat
 dușmanul. După o scurtă și îndârjită luptă cu
 baioneta a reușit respingerea atacului dușman
 fără ca grosul armatei să primească știre des-
 pre lupta avangardei. După această luptă pos-
 turile reg. aveau să vegheze și să asigure liniștea
 preste noapte. Posturile s'au așezat pe
 înălțimile din miazănoapte dela Pawlow. Până
 către miezul nopții fu liniște. Scurt după miezul
 nopții însă regimentul trudit de tot de marș și
 lupta cu baioneta avu să dea o nouă luptă. Dar
 colonelul Boeriu și-a îmbărbătat oamenii cu
 cuvântul și cu fapta. El se găsea în rândul dintâi
 în luptă și luând parte în atac a împușcat singur
 mai mulți Ruși. El a rămas din norocire neatins
 de glonțul dușman. Oamenii îmbărbătați de pil-
 da ce le-a dat'o comandantul lor se luptau ca
 lei. Însfârșit a venit un batalion de completași și
 cu ajutorul acestora au respins și acest atac al
 dușmanului. Grosul armatei în aceasta vreme
 s'a putut odihni în liniște, găsindu-și recreare
 în somn netulburat.

Colonelul Boeriu a dat dovadă despre cali-
 tățile lui deosebite prin următoarea faptă:

În 26 August noaptea s'a dat la Rudnic spre
 nord dela Rzezow, o luptă. Colonelul Boeriu
 comanda două batalioane. Acest jumătate de
 regiment era rezervă de brigadă și așa n'a luat
 parte în luptă în ziua aceea, fiind feciorii în
 măsura cea mai mare zdrobiți în urma luptelor
 de mai nainte. Pentru ca trupa lui totuși să-și
 recâștige puterea pentru luptă, colonelul Boe-

riu, s'a îngrijit ca feciorii să poată dormi ne-
 turburați. În scopul acesta a făcut călare o
 scurtă preumblare de recunoaștere și apoi a
 dat ordin, ca soldații să se odihnească pe locul
 unde se găsească. Ei se găseau atunci numai la
 500 pași de frontul dușman. Pentru aceasta ți-
 nută strălucită colonelul Boeriu a fost decorat
 de către M. Sa monarhul în chip extraordinar
 cu ordul Leopoldin.

Corespondentul de pe câmpul de război, al
 ziarului „Neue Freie Presse” Roda Roda, scrie
 despre lupta dela Pawlow:

În 28 s'a dat noaptea o nouă luptă. Feciorii
 din Sopron, trimiși ziua ca avangardă au luptat
 neclintiți, iar întunecându-se au trebuit să facă
 serviciul de avantposturi. Erau oboșiți feciorii
 dar dușmanul a năvălit asupra lor. Pierderea
 în ofițeri a fost grozavă. Chiar sosise un marș
 batalion pentru complectarea golurilor, dar vre-
 me pentru aceasta nu mai era și așa a fost dus
 întreg în foc. A fost iarăș colonelul Boeriu, care
 se găsea în rândurile dintâi, și necruțindu-se pe
 sine luase parte la atacul cu baioneta, trimi-
 țând cu gloanțele revolverului său pe altă lume
 pe dușman. Eroismul colonelului Boeriu este a
 se mulțumi că pozițiunile au fost menținute și
 prin ce i s'a făcut armatei un serviciu care nu
 poate fi îndestul prețuit”.

merit în foale. Imi pare rău după românaș, că a fost un prunc foarte de treabă, ce nu-mai mi-a trebuit de toate mi-a făcut. De altă dată îți voi scrie mai multe. Te sărut cu drag: — C.

III.

Onor. Red., Sunt înduișat de scenele de refugiere a populației mohamedane, în cupee deschise sub protecția societății „Crucea Roșie”. Îți amintesc grozăviile descrise în *Herman și Dorothea* lui Goethe.

Bosna-Brod, 1914, 28 Sept.

Cu stimă: Tr. Mager.

IV.

Onor. Redacție, În tabăra, pe câmpul de luptă din jos suntem reprezentați toate neamurile monarhiei. Suntem Români aproape din toate unghiurile pământului românesc, dela copilandrii fără urmă de mustuță, până la bărbați trecuți deja. — Intreb un băietandru de tot simpatic: „De unde frățiorule?” — *Dela Orăștie, mai la vale ceva.* — „Recrut?” — *Da, numai de trei săptămâni am intrat în oaste.* — „Și ce ai învățat în așa scurt timp?” *Păi fac și eu ce face unchiușul — arătând spre un soldat de o înfățișare marțială aproape trecut din zilele bune. Era într-adevăr unchiul său, de care se lipise. Lucru ce se permite aici, fiecare își caută cunoșcutii mai de aproape, de care nu se mai deslipesc.*

Altă: „De unde voinicule?” — *Din Viștea de sus, de lângă Făgăraș.* — „Cine e dascăl acolo?” — *Boier.* — „Cel cu metoda fononimic?” — *Da. Și dta ești dascăl?* — „Și.” — *Fu sunt tipografist la „Olteanu” în Făgăraș.* „Mai apare „Oteanu?” — *Nu mai știu acum nimic de 9 săpt.* — „Pe acolo Șerban e domn?” *Da.*

— *Am făcut cunoștință cu un coleg, dascăl ceh din Pilsen. Era rănit, transferat spre Crevutar.* — Tr. Mager.

V.

30/IX.

Mă aflu ușor rănit în (Garnizionsspital) Timișoara, de unde Te salut cu drag. Dacă așa putea Ți-ași trimite și o bucată de „șrapnel”, ca să o vezi. — Eug. Muntean, preot.

Parisul.

Cunoscutul Luigi Barzini, corespondentul special la Paris al ziarului „Corriere della Sera”, culege într-o corespondență din marele oraș următorul încântător mănunchiu de impresii actuale.

De câteva zile nici un „porumb” nu mai zboară peste Paris, și mulțimea care era dedată să-l aștepte la ora obișnuită este desamăgită. Porumbul era o primejdie, era însă și distracție și parisianul este totdeauna gata să rischeze ceva pentru a avea o distracție interesantă. El este speriat și înfricat de lucruri cari vin pe neașteptate. Neprevăzutul îl înspăimântă. Dacă nu știe sigur ce-l așteaptă, își închipue tot ce e mai grozav. Însă când vede că lucrurile vin, nu mai există nimic înfricoșător pentru el.

Cam așa se întâmplă când a apărut de-asupra Parisului întâiul aeroplan german, în populație s'a trezit o grozavă panică, al doilea aeroplan era interesant, al treilea amuzant. Totul trece în obicei. Cu precisiune germană apărea aeroplanul german la orele 5 și jum. peste Montmartre, apoi se apropia de Notre-Dame, pentru ca iarăși să-și desfășure sborul în arc pe deasupra orașului. Se vorbea despre ora de sbor a porumbului ca despre ora de ceai; era tocmai aeroplanul five o'clock. Ziarele aveau deja o rubrică permanentă cu aceste sboruri, ca într'un fel de buletin zilnic: „eri a apărut porumbul la ora 5 și 25 minute din nordvest...”

Speranța este mama răbdării. Pe la orele 5 toate piețele sunt înșesate de lume curioasă. La fiecare răspântie mulțimea neagră de oameni adastă văzduhul și pândeste îngrijată momentul când se strigă dela un capăt până la altul al pieții: „este aici!” Este greu ca să cercetezi văzduhul timp de 5 minute fără a descoperi ceva ce se aseamănă unui aeroplan de sburat. Pe Montmartre și pe prietinoasele piețe a căror odihnă n'o tulbură nici un car, pe aceste unghiuri pitorești, cu atmosferă de sat tocmai în mijlocul Parisului, se închiriază scaune pentru a se putea mai comod observa porumbul, tocmai ca în zilele cu întunecimi de soare. De pe aceste scaune cu mult mai bine se pot urmări sborurile paserei minunate. Curiozitatea împinge pe oameni la un adevărat perelinaj pe colina dela Sacrecoeur. Pe bulevard se vând tablourile de camelot cu aeroplane germane: „pentruca să fie cunoscute la întâia privire”. Alții pun în circulație lornete de campanie: „lornete de campanie, opt franci lorneta în loc de 150!” Pe terasele cafenelelor toți oaspeții au lornete și așteaptă cu răbdare momentul când porumbii vor veni în raionul vederii. Un popor minunat!

Am azistat și eu la ultimul sbor al porumbilor. Francezii exprimă cuvântul „Taube” întocmai ca pe „Taupe” (sobol!). Era pe la ora 6 după amiază. Pe piața Operei, care înainte de câteva minute era pustie, a năvălit o neobișnuit de multă mulțime tocmai la monumentalele ieșiri ale liniei ferate subterane. Toți priviau în aer, porumbul se vedea deja cu aripile încovoiate înapoi ca aripele unei mantale preoțești. Nici un semn

de frică, de îngrijorare nu se putea observa în public atent. Evident că nimeni nu se cugeta la posibilitatea că aviatorul german ar plănuși să arunce bombe în mulțime. În privirile ațintite în sus nu puteai decât curiozitate, plăcere. Cei aprovizionați cu lornete militare povesteau celorlalți impresiile cari nu se prinseseră cu ochiul liber. „Este panțerat”, „pare o lornetă” și li se credea pe cuvânt. Pe toate balcoanele erau oameni, toate terasele gemeau de lume, în fiecare reastră și ochiu de pod adasta cap lângă cap. Nu se putea înțelege altceva decât zumzetul imenzului mulțime.

Circulația pe strade a încetat, frecvența privirilor de asemenea. Și stradele pe cari nu se mișcă nici o cior de om, pustii, par de o lărgime colosală. Orașul are un aspect melancolic. Edificiile mari în liniștea sunt și mai întunecoase, și mai mari și mai sărbătorești. Câte odată ai impresia tristă a mării dintr'un teatru gol. Am cunoscut orașul și l-am văzut totdeauna plin de viață, vesel, un adevărat perpetuum mobile de maselor. Mulțimea imprimă stradelor caracterul său propriu și obișnuim să numesc elegante sau comode vesele ori aristocratice, după oamenii pe cari li neam pe ele. Acum ele au luat o fizionomie particulară nedefinită, aspră. Acest Paris l-am văzut în trecut acest fel neobișnuit de a fi în timp ce apăru în văzduh porumbul în claritatea plină de splendoare a aeriului seri de toamnă.

Aeroplanul sbura având siguranță, mănât de un gând dușman. Se auzi o împuscătură de flintă. Bine, unde îi urmară altele, apoi sute și iarăși sute. Focul luptei se încinse peste tot orașul. Unde s'a pornit? Nimeni nu știe. Se pare că din ceruri. Nimeni nu se zărește. Poate erau soldații cunși în ochiurile de ferestre din coperișuri, ori în sardar. Când aproape, când departe era întărit împuscăturilor, întrerupând liniștea grupelor. Nu părea că în depărtare se fac împuscăturile de mare lere. Era înspăimântător și splendid. Larmă de boiu deasupra Parisului mut. Porumbul este la o înălțime considerabilă înălțime pentru a putea fi nimerit și continuă sborul, se îndreaptă spre Tuileri, dispare pe tre coperișuri, reapare peste Rue de la Paix, și a fi înghițit de zare. Cu dispariția lui încetează și cul armelor. Capetele mulțimii încă îl urmăresc, urmăresc mersul soarelui într'un câmp florile soarelui. O speranță fulgeră în toți ochii. Dar dacă au o pat priveștiștea prăbușirei, dacă vr'un gonț ar fi nimerit aeroplanul? Când porumbul se reîntoarce se auzi explozie surdă. Îndată, în apropiere, a doua explozie. Aviatorul a aruncat bombe. Deodată mulțimea a răsunat limbă din nou și o ploaie de injurături drastice scurge în văzduh. O domnișoară drăgălașe se întoarce și colega sa și-i zice: „Cochon d'alboche, il fail casa nous!”

Din nou se pornește mișcarea liniștită și aeriului a Parisului. Zi de zi pierde Parisul picături de sânge ca inima unui rănit. Întâiu dispărură din circulație vintele streine, apoi plecară toți bărbații sub arma chemarea patriei, fără să știe în ce parte. Cel mai

Răsboiul în poezia poporului

Ne sosesc la redacție o mulțime de versuri, scrise de ostași ai noștri, cărora li se urește prin spitaluri. Dăm aci câteva alese din grămadă, la întâmplare:

Frunză verde crin muntesc
Doamne mult mă năcăjesc
Și lui Dzeu îi mulțumim
Că el lucră în deplin.
Căci până-acum între noi
Unde se 'ntâlnea-un om doi,
N'aveau ce de povestit
Făr' ce rău e de trăit.
Așa multe povesteau.
Pe Dumnezeu îl rugau:
Frunză verde crinurel
Să se 'nceapă un resbel.
Dumnezeu a și-ascultat
Și porunca așa s'a dat,
Care om a fost soldat
Deauna iasă din sat
Și cu toții au și plecat
Și apoi din sat când plecau
Ce plângeri se ofileau.
Mamele plâneau feciorii,
Surorile frățiorii,
Nevestele bărbații
Și fetele drăguții
Și pruncii părinții.
Frunză verde baraboi

Măi în anii de apoi?
Nu era vorbă de răsboi?
Fără coala cam toamna
Câte un brav poruncă căpăta
Ca să-și pună manevura
Și ce plâns se mai făcea.
Dar acum că-i la răsboi
Cum n'or plânge după ei,
Că merg chiar la bătălie,
In pustia Galiție.
Frunză verde merioară
Ce frică te mai presoară
De sunatu puștilor,
De duitu tunurilor.
Frunză verde trei granate
Dar de frică aj mai face
Căci ai noști ostași cu bravură tare
Nu-i cuprinde frică mare,
Făr' ne cuprinde o jale mare
Văzând sângele păraie,
Sânge de-a Muscanului
Până 'n coala calului.
Și soldații stau picați
Ca și năpii sămănați
prin pădure ne 'ngropați
Și frunză verde de odos
O săraci feciori frumoși,
Cum ședeți picați pe jos....
Nu vă supărați femei
Dzeu sa îngrijii de ei
Că înainte de asta
Toată lumea așa ruga
Să se înceapă a se bate

Să rămână libertate
Frunză verde brad înalt
Ce-am cerut am și aflat.
Și frunză verde de răchită
O mulțime însutită
S'au întors înapoi rănită
Și în mulțimea cea mare
Mă aflu și eu în numărare
Și din luptă de răsboi
Intorcându-mă înapoi
M'am întors c'am fost silit
Că la o mână m'am rănit
De șrofnier de tun cumplit.
Și frunză verde lemn comod
Culesă de Ștefan Voivod
Și frunză verde ca iarba
Născut în comuna Cătina
Și frunză verde baraboi
In spital la Vasarhei!

Prin Ștefan Voivod, gefrter 11/62. Pei O pane stand. 1913. în Cluj au slujit.

AVIZ.

Spre orientarea publicului din România, lativ la abonamentele cu cari vor să ne o reze, la achitarea lor etc., facem cunoscut, pentru a înlesni raporturile, d. ing. GR. BIJA, din București, str. Rumeoară 23, prezentantul nostru administrativ, dispun pentru întreaga țară de o organizație lentă pentru care și asumă toată răspundere

DIRECTIUNEA

ri la început, apoi ceilalți, mai în etate. Plecarea
populației atât de numeroase oferă un spectacol
deosebit, apăsător.

Prin porțile dela miază noapte ale Parisului înce-
pu să vină caravane tot mai dese de oameni speriați.
Căuitorii din zona militară și din ținuturile ocupate
de Germani și au fost amenințați, își căutau un asil.
La o înghesuială nemaipomenită de care, cărucioare,
carate, cojoace, copii. Unele trenuri sunt atât de cu-
mose de oameni aceștia cari fug, încât nu se mai
poate respecta itinerarul ordinei. Pe la stațiuni se afi-
au vești anunțând cari orașe nu mai pot primi re-
fugiați. Erau orașe cari și-au întreit populația în a-
ste zile. În Caen nu se mai găsea nici un pat.

Populația Parisului se împarte în băștinași și acli-
matizați. Cei din urmă toți au dispărut. Pentru aceea
Parisul, chiar dacă este așa de liniștit ca un oraș de
provincie, n'a fost nici odată mai parisian. Frica a dis-
trat, umorul, spiritul, curiozitatea, râsul au rămas. Din
millele feluri de activitate socială unul singur mai este
rămas, este evident, dominant: plimbarea!

Plecarea cabinetului n'a mișcat prea mult pe pari-
zieni. Cât de puțină însemnătate este cabinetul pentru
Paris, se vede astăzi.

Invaziunea Rușilor peste Carpați.

— Amănunte. —

Ziarul „Az Ung” scrie:

Ziua de 25 Sept. a fost o zi tristă pentru
orașul Ungvár. În popor s'a produs mare panică,
iar mai târziu s'a dovedit că nu era întemeiată.
Masele poporului au început să se miște, au
 luat trăsuri fugind la gară, dar nimeni nu știa
 pentru ce s'a produs această fugă nebună. Fie-
care fugea, fiindcă așa făcea și vecinul său. Atât
 era destul ca fiecare să-și împacheteze mult-
 puținul ce-l are și cât mai curând să părăsească
 orașul. Seara liniștea a fost restabilită.

După publicarea telegramelor liniștitoare a fi-
șpanului din Nagyberezna, iscălită și de fișpanul
comitatului, locuitorii s'au întors la locuințele
lor.

Contele Sztáray, fișpanul comitatului Ung a
dat datul de 24 Sept. următoarea publi-
cație pentru liniștirea locuitorilor:

— În baza unui raport oficios ce am primit
cazuc la cunoștința publicului, că în dimineața zi-
lei de 24 Sept. între gara Slank și comuna Slank
s'a întâmplat numai o încercare rusească de puțină
însemnătate pe care mica noastră trupă orinduită
pentru apărarea graniței, a respins-o. După a-
miază o patrulă rusească compusă din 15 soldați
a intrat în comuna Uzsok, dar îndată s'a și re-
tras. În alte părți nu s'a arătat nici un soldat duș-
man. Avem trupe îndeajuns, gata de luptă, cari
să respingă cu energie o eventuală nouă în-
cercare de pătrundere peste Carpați. Deoarece
nici un soldat rus nu se mai găsește pe teritoriul
comitatului, publicul să nu mai aibă nici o teamă,
ci fiecare să se întoarcă la vechea ocupație.
Pentru liniștirea poporului din partea de sus a
tării, vicișpanul comitatului însoțit de coman-
dantul poliției de graniță și de comandantul de
jandarmerie a plecat azi dimineața la Nagybe-
rezna.

Sedința comitatului convocată pe 29 Sept.
se va ținea.

Deci, toți acei cari de frică nemotivată și-au
părăsit vetrele, să grăbească a se întoarce a-
casă, pentru ca în modul acesta cât mai curând
să se restabilească ordinea și liniștea.

Ungvár, în 26 Sept. 1914.

Cont. Sztáray, fișpan.

Avocatul dr. Fényes Vilmos din Budapesta,
venind dela Ungvár a convorbit cu refugiații
din comunele situate între Uzsok și Csontos.
Un gazetar din Budapesta a rugat pe numitul
avocat să-i povestească cele auzite dela refu-
giați. Avocatul a povestit următoarele:

— Paza strâmtoarei deasupra comunei U-
zsok era încredințată unei companii de glotași,
compusă din 150 de oameni. Glotașii păzeau po-
dul căii ferate ce duce spre Hajasd. Vineri că-
tre amiază un Jidan din Galiția alergă până la
comandantul companiei de glotași aducându-i
la cunoștință intrarea cazacilor prin strâmtoarea

dela Uzsok. Ofițerul îndată a adus aceasta la
cunoștința comandantului batalionului de apro-
vizionare al armatei care era la o depărtare de
vre-o câțiva chilometri. Acesta îndată a tele-
grafiât la Homonna cerind ajutor militar. Timb
de câteva ceasuri glotașii printr'un foc viu au
reținut patrurile de cazaci până când sosi cu
trenul ajutorul militar care aduse și o baterie de
tunuri. Apoi, fiindcă Rușii erau în număr mai
mare decât ai noștri, trupele noastre s'au retras
prin Hajasd, Ligetes, Fenyvesvölgy și Malom-
rét, până la Csontos, unde primind întăriri au
început lupta împotriva Rușilor.

Lupta a ținut două zile. Trupele noastre s'au
luptat vitejește și pas de pas au recucerit teri-
torul, iar pe Ruși, cari au avut pierderi
însemnate, i-am respins spre strâmtoarea dela
Uzsok. Compania aceasta a vitejilor noștri glo-
tași, care ceasuri întregi a reținut pe dușman
la Uzsok, a avut pierderi neînsemnate. Coman-
dantul acestei companii răcindu-se în luptele de
noapte în stare bolnavă a fost transportat la
Ungvár.

Acum avem în Ung o așa de însemnată ar-
mată, încât nu mai trebuie să avem teamă de o
nouă încercare îndrăznească din partea Rușilor

Strâmtoarea dela Uzsok, prin care trece o
linie ferată până la Sianski, în Galiția, are o lăr-
gime de vre-o 40 de metri iar la lături se înal-
ță dealuri înalte de vre-o 800 m. acoperite cu
păduri. S'a stabilit, că Rușii se adunaseră la
Sianki. Tunurile rusești au făcut pagube neîn-
semnate în comună.

Un redactor al ziarului „Magyarország” din
Budapesta a vorbit cu un ofițer de glotași, care
a luat parte în luptele cari au avut loc în 24
Septemvrie n. între trupele rusești cari intra-
seră peste Carpați și între trupele noastre orin-
duite pentru păzirea strâmtoarei. Ofițerul ace-
sta, fost comandant al trupelor încredințate cu
păzirea trenurilor în gara dela Uzsok și ca a-
tare a văzut cu ochii luptele cari s'au dat Joi în
strâmtoarea dela Uzsok, a făcut numitului redac-
tor următoarele declarații:

— În general opinia publică greșeste mult
crezând că strâmtoarea dela Uzsok ar fi o
piedecă naturală apărută. De fapt strâmtoarea
dela Uzsok e o lată vale trecătoare, care dela
Sianki (în Galiția) până la Uzsok e foarte pie-
zișă și e foarte potrivită pentru cel ce atacă,
dar e nepotrivită pentru apărare. Armata no-
astră orânduită pentru paza graniței la Uzsok
se compunea din 1 batalion de infanterie re-
gulară, 1 batalion de chesoane de proviant și
1 batalion de rezervă format din trei companii
de rezervă, sub comanda vicecolonelului
Drechsler.

După ce trupele noastre s'au retras dela
Drohobytz și Turka prin Uzsok până la Ho-
monna, noi am fost încunoscințați că trupele
rusești vor încerca să treacă prin strâmtoare.
Această informație a noastră o întărea de alt-
fel și refugiarea locuitorilor din Galiția, cari
ne-au adus la cunoștință, că cavaleria rusească
încearcă fără întrerupere să neliniștească tru-
pele noastre din Carpați. E de crezut, că co-
manda noastră militară a fost informată în
mod hotărât despre planurile Rușilor, ceea ce
se dovedește și prin faptul că înainte de atacul
Rușilor ni s'a trimis artilerie, care a și sosit
în decursul luptei.

Joi înainte de amiază pe la 10 ceasuri s'au
îvit cele dintâi patrule de cazaci, compuse din
vre-o 3—400 de cazaci. Cazacii au descălecat
și au început focul, căruia îi răspundea infan-
teria noastră așezată în șanțuri. După vre-un
ceas și jumătate s'au pus în linie de bătaie cele
dintâi trupe de infanterie rusească și în acelaș
timp s'au amestecat în luptă și două mitraliere
rusești. După o jumătate de ceas a sosit și arti-
leria rusească care îndată a început să bom-
bardeze trupele noastre, precum și comuna U-
zsok la spatele noastre.

Cel din granat trecând deasupra capului
nostru, a explodat lovind perețele ospătăriei
din Uzsok. După părerea mea, Rușii vor fi a-
vut vre-o 8 tunuri. Îndată după punerea artilie-
riei rusești în linia de bătaie, a sosit și bateria
noastră, care venea cu trenul dinspre Hársfa—
Szolyva. Artileria rusească a început un foc
crâncen împotriva gărei din Uzsok, pe care
până aci o țineam ocupată cu o trupă sub co-
manda mea. După ce prin focul artileriei ru-

sești am desvagonat și am așezat fără pierderi
tunurile noastre, împreună cu trupa orânduită
pentru paza gărei a trebuit să părăsesc gara,
căreia granatele rusești i-au pricinuit puțină
pagubă. Viaductul ce duce prin vale a rămas
și el aproape nevătămat. Trupele întărite cu
artilerie și-au păstrat pozițiile până seara la 6
ceasuri, iar apoi făcându-se noapte, când și
Rușii au încetat focul, ai noștri au trebuit să-și
părăsească pozițiile în cari erau, pentru ca să
se retragă la Csontos, unde aștepta în poziții
o întreagă divizie a noastră cu artileria com-
plectă și cu tunuri grele.

La Csontos aveam un teren mult mai priin-
cios decât la Uzsok. Câtă vreme trecătoarea
largă dela Uzsok a ușorat așezarea în linie de
luptă și înaintarea dușmanului, artileria no-
astră dela Csontos, așezată la capătul șesului
ce tot se strâmtoează, a putut să tăpânească
întreg șesul.

În ziua următoare Rușii au înaintat până la
Csontos, iar după o scurtă luptă au fost siliți
să se retragă la Uzsok.

Că ce s'a mai întâmplat de aci încolo, nu
știu, deoarece am primit porunca să mă re-
trag cu trupa mea la Ungvár, la ce primisem
o altă poruncă de mai înainte.

Pierderile noastre în aceste lupte au fost
foarte neînsemnate.

AVIZ.

Abonații restanțierii cărora li s'a sistat dela
expediarea ziarului sunt rugați să-și achite res-
tanțele. Cel ce doarec să continuăm a le trimite
ziarul, binevolască a ne trimite pe lângă restan-
ța ce li s'a comunicat și abonamentul anticipa-
tiv pe cel puțin 1 lună, fără de care plată nu se
trimite nimănui ziarul.

Ne adresăm totodată și acelor prea stim. a-
bonați, a căror abonament expiră acum cu finea
cvartalului, rugându-i, să nu uite a ne trimite
abonamentul pe noul cvartal Octomvrie—De-
cemvrie, pentru ca și noi să le putem trimite
ziarul fără întrerupere.

ADMINISTRAȚIA.

Războiul.

UN ORDIN DE ZI.

Viena. — Comanda militară supremă ces.
și reg. în ordinul de zi spune următoarele:

Situația pentru noi și armatele aliate ger-
mane e favorabilă. Ofensiva rusească din Ga-
liția este în agonie. Uniți cu armatele germane,
vom învinge din nou și vom nimici pe dușmanul
bătut nu de mult la Crasníc, Zamosc, Inster-
burg și la Tanneberg.

Forța principală germană, care operează
contra Franței, înaintază irezistibil pe terito-
rul dușman. O nouă mare învingere ne așteaptă
acolo.

În Balcan luptăm vitejește în lăuntru hota-
relor dușmanilor.

Renitența sârbească slăbește mereu.

Nemulțumiri interne, răscoale, mizeria și
foamea amenință cu peire pe dușmanii noștri.

Monarhia și Imperiul german solidare și
nebiruite lucrează una lângă alta pentru ca să
încheiem cu glorie un războiu ce ni s'a impus
de dușmani.

Acesta e adevărul asupra situației! Să se
comunică acesta tuturor ofițerilor, iar soldații-
lor în limba lor maternă. — Arhiducele FRIE-
DERIC, general al cavaleriei.

Germanii și Rușii.

Berlin. — Comandamentul suprem comu-
nică:

Atacul Rușilor, cari au trecut râul Niemen,
în contra guvernamentului Suvalki, a fost res-
pins.

Din partea noastră, de ieri am intrat în ac-
țiune cu tunuri grele contra cetății Ossovic

In Franța.

Berlin. — Oficial. — Luptele dintre armatele franceze și aripa noastră dreaptă urmează înainte.

Pe linia între râurile Oise și Maas e liniște. Ostirile noastre din fața cetăților dela Maas au împins înapoi pe Francezii, cari au tăbărit asupra noastră din cetățile Verdun și Toul.

Tunurile noastre din jurul Anversului au pornit un foc aspru asupra mai multor puncte ale întăriturilor. Belgienii au încercat să frângă inelul nostru de împresurare, dar i-am oprit în loc.

Neutralli.

Sub titlul: „Ceea ce Francezii trec sub tăcere”, „Lokal-Anzeiger” din Berlin scrie:

Francezii au trecut sub tăcere până acum căderea fortului Camp des Romains, care împiedecă trecerea armatei noastre printre Verdun și Toul. S'a știut adecă în Franța, că prăbușirea acestei fortărețe înseamnă și primejdia care amenință centrul armatei franceze deodată cu ea, în statele neutrale va trezi impresia cea mai rea. De aceea s'a ținut de cuviință ca acest important avans al nostru să nu fie luat în considerare. Cartierul general francez a fost de justa credință că vestea căderii fortului Camp des Romains tocmai în anume cercuri din țările romanice, *indeosebi în România*, va spulbera nădejdea în puterea de rezistență a armatei franceze. Francezii se străduiesc ca în statele neutrale să trezească impresia ca și cum situația strategică a armatei lor ar fi splendidă. N'au nici un scrupul uzând de mijlocul falsificărilor oficiale.

Rusia și Bulgaria.

Ambasada rusească din Sofia a adresat oficialului „Narodna Prava” următorul comunicat caracteristic:

Guvernul imperial avertisează Bulgaria ca să ia atitudine în aceste momente interesante pentru a stabili odată pentru totdeauna legăturile sale cu Rusia. Guvernul imperial a trimis o notă guvernului bulgar ca să înlăture piedecile actuale, să înoiască raporturile cu Rusia. Guvernul imperial nu numai că nu cere Bulgariei să prinză armele, ci dimpotrivă îndrumă Bulgaria să păstreze o strictă și demnă neutralitate până la sfârșitul războiului. Un singur caz există pentru părăsirea neutralității, și în acel caz Bulgaria va da ajutor activ Rusiei.

„Bulgarische Handelszeitung” face la acest comunicat următoarele observații: Nu mai poate fi secret că Rusia face tot posibilul pentru a pune Bulgaria în acțiune, lângă sine Bulgaria privește focul întocmai ca copilul ars la deget. Pentru nimic Bulgaria nu se va lăsa ademenită să iasă din stricta sa neutralitate. Ea știe că Rusia, oricum se va sfârși războiul, totdeauna va prefera pe Sârbia care-i infeodată ei, unei Bulgariei independente și conștiente.

Luptele cu Sârbii.

28 Septemvrie (A. T. U.) „După o luptă de două săptămâni și mai bine, trupele noastre au trecut peste Sava și peste Drina, pe urmă au poposit. Toate trupele noastre sunt pe pământ sârbesc, și în poziții dobândite prin cumplite încăierări, dau piept cu năvălirile îndârjite ale Sârbilor, ce se sfârșesc totdeauna cu piereri mari din partea dușmanului. În luptele din urmă am făcut pradă 14 tunuri și mai multe mitraliere. Avem numeroși prinși și mulți fugiți. Faimele despre înaintarea sârbilor și muntenegrenilor în Bosnia s'au răspândit în urma împrejurării, că dușmanul a găsit câteva puncte părăsite de noi în Sandjac, pe unde s'a strecurat ușor în lăuntru țării. Am luat toate măsurile ca să-l scoatem iarăși.

Potiorek, mareșal campestru.

LUPTA DELA DOLOAVE.

Despre navala sârbească în Bănat până acum nu s'a putut ști mai mult decât se cuprindea în comunicatele oficiale, adecă Sârbii au fost lăsați să treacă Dunărea c'apoi să fie nimicii. Armata sârbească a suferit în Bănat o înfrângere grozavă. Ai noștri i-a silit pe Sârbi să ia lupta cu ei lângă Doloave. Despre lupta aceasta, din care au scăpat de abia vre-o câțiva Sârbi, fiind omorâți sau prinși, se dau acum în publicitate următoarele amănunte:

În apropiere de Velicoselo malul Dunării înviașe, soseau numeroase trupe, despre ce însă ai noștri prinseră veste. Trupelor noastre li se porunci atunci să se retragă. Am mers îndărăt până la pozițiile întărite dinainte de soldați. După ce s'au prefăcut că se opun, trupele noastre, cari țineau în ochi pe dușman s'au retras, așa că Sârbii au putut să treacă liniștiți Dunărea. Trecerea peste Dunăre a ținut vre-o două ore. Au venit pe mal la vre-o 7—8000 de soldați sârbi. Trupele sârbești au plecat cu artileria lor ușoară spre Panciova. Afară de soldații de rând trecuseră și bande de comitajii, cari mergeau înaintea trupelor. În fața Panciovei trupele sârbești s'au despărțit în două, partea cea mai mare plecând spre Doloave.

În apropiere de Doloave îi așteptau ai noștri. Lupta s'a început curând. Sârbii, cari nu cunoșteau ținutul au fost siliți să ia lupta pe față. Curând s'a arătat că soldații sârbi sunt mai slabi decât ai noștri. După o scurtă luptă între artilerii, am năvălit asupra lor cu haioneta nimicindu-i de tot. Trupe au căzut în prisoare și le-am luat toate tunurile. Rămășițele trupelor sârbești au fugit spre Dunăre, dar și dintre aceștia au pierit mulți, încât numai vre-o câțiva au mai scăpat de au putut trece Dunărea în Serbia. Pe Dunăre îi așteptase un monitor al nostru, care nimicind tunurile Sârbilor de pe malul celalalt din fața Panciovei imprăștiă moarte acum între cei ce căutau să fugă. Putem spune că dintre cei 8000 de Sârbi, deabia au scăpat vre-o doi-trei oameni, cari au mai putut trece întregi Dunărea.

GROZĂVILE RĂZBOIULUI.

Berlin, 30 Sept. — Agenția Wolf, vestește din cartierul general:

„Câteva zile înainte, la Orsif, francieurii, adecă cete înarmate, fără de a fi ostași, au dat năvală asupra unui spital. Batalionul de honvezi 35 a plecat împotriva Orsifului, ca să-l pedepsească, dar fiind întâmpinat de un dușman mai puternic s'a dat înapoi, lăsând pe câmp 8 morți și 30 de răniți. A doua zi am plecat din nou, întăriți, dar acum nu am mai găsit dușmani. Pe câmp zăceau 20 de ostași germani, schilodiți ca vai de ei, cu urechile și nasurile tălate, și cu gurile pline de țărână, înădușiți. Am luat la protocol toate acestea. Chiar și doi preoți francezi au întărit protocolul, cu iscăltura lor, apoi am făcut praf și cenușă din Orsif”. (Raport al medicului-șef Von Scherning, către împăratul Wilhelm).

INFORMAȚIUNI.

Arad, 1 Octomvrie 1914.

Cometa Delaván. Observatorul din Kalocsa anunță de curând, că în apropierea Carului Mare, în toate serile lunii Octomvrie, se va arăta cometa (steaua cu coadă) ce poartă numele savantului Delaván. Se va putea observa cu ochii liberi, iar privită cu ochianul va prezenta un spectacol interesant. Ziua-noaptea va pluti în orizontul nostru luna aceasta întreagă, în lumină din ce în ce mai intensivă.

Cu deosebire dela nașterea lui Isus Hristos, anunțată deasemenea printr'o stea luminoasă, apariția cometelor și n'credința popoarelor creștine închipuiește prevestiri de mari evenimente. Biruința strălucită a marelui împărat roman, Constantin, asupra păgânilor a fost anunțată de o stea luminoasă, ce nu a putut fi decât cometă. Credința aceasta s'a înrădăcinat în conștiința popoarelor. Cometele prevestesc însă mai adeseori evenimente rele.

E de prisos înșirarea aparițiilor de comete; pentru a înțelege puterea lor de sugestivitate să ne aducem aminte de Istoriile hazlii, în legătură cu apariția cometel urlase din 1910, numită Haley. Câți alcoolisti.... cinstiți nu s'au dedat la orgii, de teamă că nu peste mult se va potopi lumea; alții și-au vândut avutul și au pornit-o la călătorii de plăcere în lumea largă!

Da, în 1910 era timp de adânci meditații asupra profesiilor, filosofărilor. În 1914, când nimeni nu mai este curios de ce va să zică „mari evenimente”, și naivii din trecut dau puțină importanță stelei vagabonde, ruptă din cine știe ce corp ceros, poate încă plin de lumină, de căldură.

Vagoanele noastre în România. Cetim în „Adevărul” număr mai vechiu: „Pe fiecare zi organele căilor ferate austriace dela Ițcani cer guvernului nostru să îngăduie trecerea de vagoane și mașini pentru Austro-Ungaria. Cu-

cerirea Cernăuților și înaintarea armatelor rusești în Bucovina, a făcut ca un mare număr de vagoane și locomotive, în drum spre Cernăuți, între Hilboca și Hadikfalva, să fie împalate în graba mare, de teamă de a nu fi făcute pradă de războiu, la Ițcani și Suceava. Cea mai mare parte a acestor vagoane, după câte putem ști, — sunt încărcate cu mari cantități de bucate și mai cu seamă făină.

Primirea unui ziar obligă la plățirea abonamentului. Curia a enunțat o sentință de mare interes pentru acei ce cu multă bucurie primesc ziare, dar la plățirea prețului de abonament nicidecum nu se gândesc. Curia a stabilit adecă prin o sentință mai recentă, că toți acei cari primesc regulat vre-un ziar, sunt obligați să plătească și prețul de abonament, irelevant că a abonat ziarul sau nu. În caz de proces în baza enunțării curiei, e competent forul judecătoresc din orașul în care se editează și din care expediază ziarul.

Colera. În Arad s'au constatat două cazuri de coleră aziatică. S'au luat toate măsurile pentru ca molima să nu se răspândească.

Convocarea camerei grecești. Camera grecească a fost convocată pentru 15 Septemvrie. Se așteaptă să se ia hotărâri importante la Atena, mai ales că la Constantinopol opinia publică este favorabilă unui război cu Grecia.

Catastrofa unui aviator rus. Ziarele din Petersburg anunță moartea renumitului aviator rus căpitanul Nesterow. El a întreprins un sbor de recunoaștere, dar trupele austro-ungare au observat paserea dușmană încă din depărtare. Un pilot al armatei noastre a fost trimis în calea lui cu monoplanul „Taube” ca să-l împuște pe aviatorul rus. Acesta însă se folosi de toată iscusința lui ca să zădărnicească intențiunea pilotului austro-ungar. S'a dat în văzduh una dintre cele mai agitate emulații. Indrăznețul pilot austro-ungar văzând că nu poate răzbi altcum, s'a aruncat la o înălțime de o mie metri asupra paserei dușmane. Ciocnirea a fost foarte violentă. Ambele aparate au căzut zdrobite la pământ. Căpitanul Nesterow a fost găsit mort sub ruinele paserei sale.

Ultima oră.

BULGARIA MOBILIZEAZĂ.

Timișoara. — Afli dela zarzavagii bulgari de aici, că Bulgaria mobilizează. Azi au plecat fetele bulgare, iar peste câteva zile vor pleca toți Bulgarii obligați la oaste, fiind chemați prin telegrame.

El spun, că peste o lună se va închide granița. — N. B.

Sofia. — Semioficiosul „Cambana” aduce un senzational articol, spunând că Bulgaria va intra în războiu, pentru a lua dela Sârbi Macedonia, Spune mai departe că Bulgaria s'a înteles deplin cu România și cu Turcia.

GLOTAȘII.

În Dobrița glotașii născuți în anii 1875—1881, puși în clasa A, dar trimiși acasă fiindcă se împlinise numărul, acum iarăși sunt chemați la arme. Numai glotașii cari au primit instrucție, firește. La Arad, respective Giula, sunt chemați deasemenea glotașii, dar numai cei din anii 1877—1881, și numai cei cari au făcut armata la cavalerie, adecă la husari. Aceștia trebuie să se înștiințeze în 5 Octomvrie la Giula, în casarma arhiducele Iosli.

COMUNICATIA CU ROMANIA.

se face cu multă greutate. Din pricina mai multor cazuri de holeră din Austro-Ungaria, pe la Turnu-Roșu nu mai poate trece nimeni în România. La Predeal este deschisă linia, dar toți cei cari vreau să treacă sunt ținuți 5 zile în carantină. Deasemenea a încetat transportul cerealelor din România în Austro-Ungaria și Germania, din cauza lipsei vagoanelor. Ori câte cereali s'ar face, câtă vreme nu sunt vagoane, nu se vor mai face comande de cereale. Pentru a se continua transportul de cereale era să se intronească eri în Turnu-Roșu o comisiune mixtă austro-ungară și română, însă membrii comisiunii române nu s'au prezentat. (Blat. Deutsches Tagblatt”).

Redactor responsabil: Constantin Sava.